

สุรยุทธ์ วิริยะดำรงค์ : การศึกษาเขตสังฆาวาส ในวัดพระพุทธศาสนาที่ทรงสร้าง ในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เพื่อการอนุรักษ์เขตสังฆาวาส วัดมกุฏกษัตริยาราม
ราชวรวิหาร. (A STUDY ON MONK'S RESIDENCE IN THE REIGN OF KING RAMA IV FOR
THE RESTORATION OF MONK'S RESIDENCE IN WAT MAKUTKASATRIYARAM
RATCHAWORAWIHAN) อ. ที่ปรึกษา : อ.เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี, อ. ที่ปรึกษาร่วม : อ.ประชา
แสงสายัณห์, 356 หน้า. ISBN 974-53-2615-1

เขตสังฆาวาส ถือเป็นส่วนสำคัญของพระอาราม ด้วยต้องใช้เป็นสถานที่อยู่อาศัยศึกษาเล่าเรียน ของ
พระสงฆ์ และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระองค์ทรงปฏิรูปการ
พระพุทธศาสนาตั้งแต่ขณะยังทรงผนวช โดยเฉพาะการที่พระองค์ได้ทรงเป็นองค์สถาปนารมณยุตติกนิกาย และ
เมื่อเสด็จขึ้นครองราชสมบัติได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการด้านการพระพุทธศาสนา ทรงสร้างและ
บูรณะปฏิสังขรณ์พระอารามเป็นจำนวนมาก

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาถึงมูลเหตุความเป็นมาและพัฒนาการ รูปแบบและ
องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมในเขตสังฆาวาสของ พระอารามที่ทรงสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์ โดย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีระเบียบแบบแผนและศิลปกรรมที่แตกต่างไปจากงาน
สถาปัตยกรรมในรัชกาลก่อนหน้า การดำเนินงานศึกษานี้ได้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ และการ
สำรวจ รั้ววัดรวบรวมข้อมูลจากอาคารโบราณสถานในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว วิเคราะห์ข้อมูลสู่การพิจารณาสรุปผลด้านคุณค่าทางสถาปัตยกรรม

จากการศึกษาพบว่าการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงผนวชอยู่เป็นระยะเวลา
ยาวนาน และได้ทรงปฏิรูปการพระพุทธศาสนา ทำให้การสร้างสรรค์อาคารสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา
ในรัชสมัยของพระองค์ มีการให้นัยความสำคัญกับความถูกต้อง สมควรแก่ข้อกำหนดกฎระเบียบ และยัง
สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมที่ดั่งามที่สืบทอดมาจากอดีต และที่สำคัญที่สุดคือไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยซึ่งได้มี
การสืบค้นชำระเพิ่มเติมในขณะที่พระองค์ยังทรงผนวช ด้านรูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมได้ทรงอนุรักษ์รูปแบบ
สถาปัตยกรรมที่มีมาในอดีตของประเทศ ตลอดจนรื้อฟื้นธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติในครั้งพุทธกาลโดยเฉพาะการ
กำหนดเขตสีมา ซึ่งเป็นประเด็นที่ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด ในด้านองค์ประกอบของอาคารเสนาสนะ
ต่างๆ ได้มีการพัฒนาด้านรูปแบบโดยเฉพาะรูปแบบที่เลียนอย่างศิลปกรรมตะวันตก ซึ่งในรัชสมัยของพระองค์ได้
มีการติดต่อสัมพันธ์กับชาติตะวันตกเป็นจำนวนมาก จึงมีการรับถ่ายทอดศิลปวิทยาการของชาติเหล่านั้นสู่
ประเทศไทย

457 42177 25 : MAJOR ARCHITECTURE

KEY WORD: MONK'S RESIDENCE/ KING RAMA IV / RESTORATION / WAT MAKUTKASATRIYARAM

SURAYOOT WIRIYADAMRONG : A STUDY ON MONK'S RESIDENCE IN THE REIGN OF
KING RAMA IV FOR THE RESTORATION OF MONK'S RESIDENCE IN WAT

MAKUTKASATRIYARAM RATCHAWORAWIHAN . THESIS ADVISOR :

PAO SUWANNASAKSRI, THESIS CO-ADVISOR : PRACHA SANGSAYAN , 356 pp.

ISBN: 974-53-2615-1

The monks' residence, the area where monks live and study, is an important part of the temple. In the reign of Phrabatsomdej Phra Chomklaochaoyuhua, or King Rama IV, the King diligently strived for the reformation of Buddhism since he was ordained as a monk. His most remarkable achievement of that period was the establishment of the Dhammayuttika Nikaya sect. After accession to the throne, he continued his numerous activities concerning on Buddhism, which included buildings, the reconstruction and restoration of several temples.

The objective of this study is to investigate the rationale and development, architectural characteristics and elements in the monks' residences of the temples built, reconstructed and restored by order of King Rama IV, which differed from those belonging to the previous reigns. The study follows the historical study system as well as survey and data collection from Buddhist architecture relating to King Rama IV. The information and data collected was analyzed to obtain a conclusion on architectural values.

The results of the study indicate that, according to King Rama IV's long period in the monkhood and his work in reforming Buddhism, Buddhist architecture created in his reign emphasizes an accuracy and appropriateness based on rules and long-held traditions, and, most importantly, the Dhamma Vinaya (Buddhist doctrines), which were investigated and verified while he was a monk. As for architectural features, he conserved traditional Thai styles as well as revitalizing the ancient Buddhist traditions, i.e. the determination of Sema boundary, which was the most significant aspect that he emphasized. The elements of buildings and structures in the temple precinct were characteristically developed, especially those influenced by Western art initiated by contact with Western nations which thrived during his reign with Western art and technology being transferred to Thailand as a consequence.